

Шогшо эл, порымик да гим верр!

37-ше (3425) №,
2019 ий 14 сентябрь,
шуматкече.

Будь готов/ ЯМДЕ ЛИЙ

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

0+

«Ямде лий», мемнан декат мий!

**2020
ийын
I пелыжлан
подписке
тургым
тўналын.**

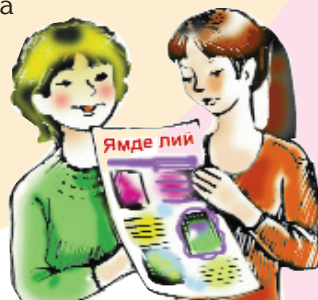

Авторын фотожо.

Марий Эл деч тораште илыше ўдыр-рвезе-влак марий газетым налаш кумылан улмыштым ончыктышт. «Ямде лий» газет мемнан дек толеш гын, куанен налына ыле», – манын каласышт. Ужыда, пўлеклыме газетнам кузе тўткын лудыт. Ўдыр-рвезе-влак Виче (Киров) кундем Малмыж район гыч улыт. Кугу Кетек школышто тунемыт. Нуно «Шўдыр» куштышо ансамбльыш коштыт. Тавалтат гын, пурак веле тўргалтеш. Пе-еш кертыт. Чылт артист улыт. Сыктывкар, Озаг, Йошкар-Ола да шуко моло вере мастарлыкыштым ончыктеныт. Морко район Унчо селаштат, Угинде пайрем годым, ончаш толшо калыкым куштымаш дене куандарышт. Дипломышт, кубоқышт, чап кагазышт мыняр уло, шотлен от пытаре. Нуно Малмыж районлан веле огыл, пўтынь Виче кундемлан палыме улыт. Ўдыр-рвезе-влакым кушташ И.А.Кошкина тунукта. Ирина Анатольевна ансамбльым 2013 ий гыч вуйлата. Куандара: ўдыр-рвезе-влак марла кутырат. Куштымаш гоч марий койышыштым ончыктат.

Е.ИВАНОВА.

Редакций деч: Виче кундемыште «Ямде лий» газетым налаш кумылан-влаклан электрон подпискым ышташ темлена.

ПОДПИСКЕ

**«Ямде лий»
газетлан
возалтса!**

**Ак – 337 тенгеат
44 ыр.**

Индекс – П4696.

**Альтернативный
подпискын (редак-
ций гоч) акше –
150 тенге.**

Рекламе.

Электрон подпискым ыштыза!

89024668399 телефон
номерышке (Tele2) 150
тенгем пыштыза,
yamde_lii@mail.ru адресыш
лўмнердам возен колтыза.

Газет тыланда электрон
почтышкыда PDF форма-
тан мияш тўналеш.

Рекламе.

Элинам «Артек» вуча

Российште Театр идалыклан увертарыме сүрет конкурсыш Элина «Щелкунчик» балет гыч ик ужашым сүретлен. Тудо Марий Элыште сеньгышыш лектын.

Сеньгымаш

Фотошто Коркатово лицейын (Морко район) тунемшыже Элина Абросимовам ужыда. Тудо 5-ше классыште тунемеш. Сүретлаш моткоч йората. Кодшо тунемме ийыште Морко сымектыш школыш коштын, «Живопись» изоискусство дене мастарлыкым виянгден.

Шукерте огыл куан увер толын: изи сүретчылан «Артек» тўнямбал йоча рўдерыш путёвкым кучкытат. Тушто 23 сентябрь гыч 14 октябрь марте «Архитекторы дополненной реальности» смене ышташ тўналеш.

В.СМИРНОВ.

Шкетын омыл

Шкетын омыл ешыште: Уло мыйын кочаем, Йоратыме коваем, Ачаем ден авием. Вучат нуно кугеммем, Сайын тыршен тунеммем. Пагалем мый шке ешем, Илена чылан келшен. **Даша КЛАДОВИКОВА.** Оршанке, Лужбеляк.

15 сентябрьыште Турнян кечыже палемдалтеш. Шочмо верже – Йўдвел Америке. 15 тўрлў турня уло, тышеч шым тўрлыжў Российыште пыжашым опта.

Российысе «Образование» нацпроект дене келшышын, «Успех каждого ребёнка» федерал проект почеш 2022 ийыште Марий Эл Республикыште «Кванториум» йоча мобильный технопаркым почыт. Тудым яллаште илыше икшыве-влаклан келыштарат. 2021 ийыште стационарный технопарк шке омсажым почеш. Тушто ий еда 800 йоча технике усталыкшым вияндаш тўналеш.

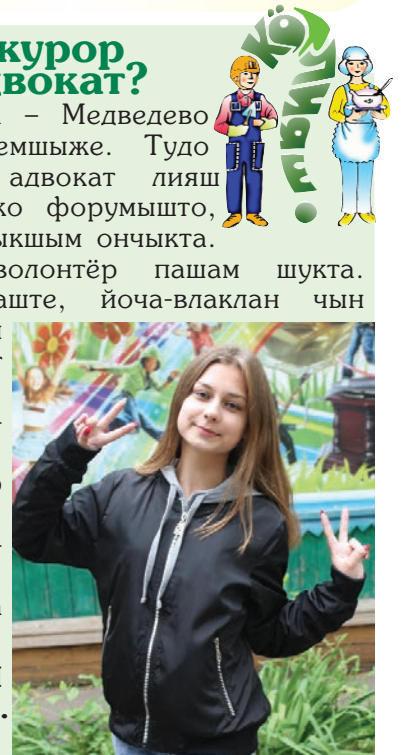
Увер

2019-2020 тунемме ийлан иктешлыше сочиненийын темыже-влак пале улыт. Тиде «Война и мир» (книган 150 ийжылан пўлеклалтеш), «Надежда и отчаяние», «Добро и зло», «Гордость и смирение», «Он и она». 11-ше классыште тунемше-влак сочиненийын темыжым тергыме паша тўналме деч 15 минут ончыч пален налыт. Сочиненийым декабрьыште возат.

Прокурор але адвокат?

Софья Сафина – Медведево гимназийын тунемшыже. Тудо прокурор але адвокат лияш шона. Удыр шуко форумышто, слётшыто чолгалыкшым ончыкта. Кокымшо ий волонтер пашам шукта. «Мыйын шонымаште, йоча-влаклан чын корным ойырен налаш кызыт шуко йон уло. Мый РДШ радамыш ушненам. Инструктор лўмым налынам. Тиде ончыкылыклан кугу ошкыл, шонем», – оила Софья.

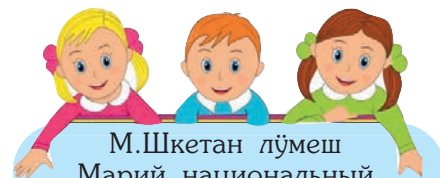
Е.ИВАНОВАН фотожо.

Шем тенгыз воктенысе «Смена» да «Орлёнок» йоча рўдерлаште «Президентские состязания» да «Президентские игры» всероссийский тангасымаш-влакын финалышт эртаралтыт. Марий Элын чапшым Волжский районысо Пўтъял да Йошкар-Оласе 1-ше номеран школ-влакын тунемшышт аралат.

«Географический диктант» тўнямбал акция Российыште 27 октябрьыште 12 шагатлан эртаралтеш. Марий Элыште илыше-влак географий дене шинчымашыштым Юл кундем кугыжаныш технологический университетын икымше корпусыштыжо терген кертыт.

М.Шкетан лўмеш Марий национальный драме театрын артистше-влак Грозный олаште эртаралтше национальный театр-влакын «Федерация» всероссийский фестивалыштышт усталыкшым ончыктат. Таче, 14 октябрьыште, «Снегурочка» спектакльым аклымашке луктыт. Фестиваль 19 сентябрь марте шуйна.

Шӧртнӧ талинга

Медведево посёлкын пайремыштыже Юлия Садкова (снимкыште) дене палыме лийым. Ёдыр Медведево гимназийыште 9-ше классыште тунемеш. Тудо сӱретлаш йӧрата. Художественный школыш коштеш.

Юлян проектше почеш, шӧртнӧ талинга Медведево посёлкын туристический брендышкыже савырнышаш. Логотипшым районышто ыштен лукмо сатулаште ончыкташ лиеш. Школым тунемын пытарыше-влаклан, мутлан, выпускной кас годым тарелкым чиялташ темлаш. Але сӱан годым ёдыр-качылан пӧлеклаш. Вес шонымашыжат уло: шӧртнӧ талингалан памятникым шогалташ. Юлян эскизшат ямде.

Проект «Культурная мозаика малых городов и сёл» Российысе конкурсышто грантым сенен налын. Тыгай онай пашаште ёдырлан искусствывым туныктышо Л.В.Сазонова, географийым туныктышо О.А.Задворных полшат. **Л.Г.ИВАНОВА, туныктышо.**

Пайремыш Юля «Медведевское золото» проектшым аклаш луктын. Проект посёлкын историйже дене кылдалтын. Легенде почеш, ожно ты кундемшыште кажне шошым вӱд ташлен. Шӧртнӧ талинга (тарелке) дене памашшинчам петырымеке, вӱдшор шарлымым чарнен. Тыге илыме вер куге мын. Юля легенде почеш сӱрет-влакым ыштен да компьютер полшымо дене книгаг печатлен луктын.

Кенез эртен кайыш

Кенез эртен кайыш. Каникулым мый веселан эртаренам. 1-ше сентябрьыште йолташем, туныктышем-влак дене уэш вашлийна. Эн кугу йывырымаш – ялыш корным ачаленыт. Ынде мемнам школ автобус налаш толеш да конден кода.

Сева НИКИТИН.

Кужӧнгер, Шӱдымарий.

Уэш парт коклаш

Кенез пеш вашке эртен кайыш. Адак парт коклаш шична. Школна пеш тошто да изи гынат, мо-влак деч почеш огына код. Чыла шот дене ышташ тыршена. Теве 9-ше классыште тунемше Кристина Степанова тунемше-влакын Россий кӱкшытыштӧ эртаралтше VIII турслӧ-тыштышт лийын. Марий Элын сборный командыж дене пырля Смоленск ола гыч сенгымаш дене пӧртылын. Лиана Семёнова Озангыште эртаралтше руш йылме дене тӱнямбал олимпиадыште шинчымашыжым терген. «Илыше мут» номинацийыште сеныше лийын.

Крымыште лийше «Алтын Майдан» фестивалыш миен коштымына, Гран-прим сенен налмына шуко жаплан шарнаш кодыт.

Диана СЕМЁНОВА.

Марий Турек, Арбор.

Каникул годым

Мый Ӧрша селаште каненам. Авамлан мӧнгыштӧ Злата шӱжаремым ончаш полшенам, тудо але пеш изи. Даниил шольым тений 1-ше классыш каен. Дима изам дене колым кучаш коштынна. Икана карака логалын, тудым пырыслан пукшенна.

Андрей РЕПИН.

***

Кенез каникул годым авам дене олаште лийынна. Шуко кугу пӧрт-влакым ужинам, карусель ден фонтан келшен.

Соня ЛЕБЕДЕВА.

***

Ачам ден авам мылам Йошкар-Оласе паркым ончыктеныт, фонтан пеш келшен. Мороженым кочкынна, пазарыште изи черепакым ужинам.

**Диана ИВАНОВА.
Р.Г.АНТРОПОВА,
туныктышо.**

Советский, Ӧрша.

Снимкыште: Женя Семёнов, Диана Семёнова да Стас Васильев у тунемме ийым почмо пайремыште.

дене пӧртылын. Лиана Семёнова Озангыште эртаралтше руш йылме дене тӱнямбал олимпиадыште шинчымашыжым терген. «Илыше мут» номинацийыште сеныше лийын.

Крымыште лийше «Алтын Майдан» фестивалыш миен коштымына, Гран-прим сенен налмына шуко жаплан шарнаш кодыт.

Диана СЕМЁНОВА.

Марий Турек, Арбор.

Шочмо ялем

Мыйын шочмо ялем – Шӱльдыр. Пеш кугужак огыл гынат, йырымваш пакчан. Кенез еда туге пелед шогалеш, ончен шерет ок тем. Сурт-печ-влак сӧрал улыт. Ял покшелне пӱя верланен. Ял деч тораште огыл – чодыра. Шыжым ме тушко понго погаш коштына. Чодыра гоч Шуля энег йога. Тушто ме колым кучена, йӱштылына. Мый ялемым авам семын йӧратем.

Надя БОРИСОВА.

Советский район.

Козьмодемьянск ола гыч «Семья+» театр студий Юл кундем федерал округысо «Театральное Приволжье» фестивальште Марий Элын чапшым аралаш тўналеш. Ю.Духанинан «Неужели меня нет?..»

гана усталыкыштым 2011 ийыште Йошкар-Олаште эртаралтше регион-влак кокласе фестивальште ончыктеныт, кокимшо степе-нян лауреат лийыныт. Вара Москва, Озан, Йошкар-Ола, Чебоксар... Ятыр сенымаш

Ик еш гай

«Семья+»

пьесыж почеш шындыме спектакльым аклымашке луктеш.

Шукерте огыл театр студийым Е.И.Васильева вуйлаташ тўналын. Тылеч ончыч йоча-влак дене И.Н.Глушкова пашам ыштен.

– Спектакль илышыште вашлиялтше ятыр проблемым тарвата. Тудо йоча-на-влак, мемнан нерген. Сценыште ныл рвезе ик геройын рольжым модеш, – оила Ирина Николаевна.

– Аважлан ты рвезе ок кўл, тудлан шке пўрымашыже шергырак, тыге подростко урем илыш дене илаш тўналеш. Спектакль мучаште рвезе дене мо лиймым огына палдаре, тек ончышо шке шона. Такшым илышыште тыгай рвезе-влак моткоч шукын вашлиялттыт. Ме тидымак ончыкташ тыршенна.

Ўдыр-рвезе-влак Йоча сымыктыш школыш 9 ий ончыч толыныт. Ондак эстетический, вара театр отделенийште тунемыныт. Икымше

«Семья+» театр студийым А.Я.Эшпай лўмеш йоча сымыктыш школ пелен 2018 ийыште почмо. Тушко сымыктыш школышто театр отделенийым тунем пытарыше шым ўдыр-рвезе ушнен. Тышечак студийын лўмжō лектын: шымыт – «семь», «Я» – кажне тунемше кугу букван уста айдеме, + – кумылан-влакым шке ешышкышт ушат.

Фотом театр студийын архивше гыч налме.

кумылым нōлтен. 2019 ийыште рўдолаште эртаралтше «Театральная юность Марий Эл» фестиваль чот вучымо куаным конден: Гран-прим сенген налыныт. Тўн рольым модшо-влак Евгений Иванов, Дмитрий Майоров, Андрей Пугачев, Александр Якимычев пōрєн рольым эн сайын модшо семын палемдалтыныт.

Л.ГРИГОРЬЕВА.

Лишыл йолташем

Мыйын йолташем – Надя Егорова. Ме ик классыште тунемына. Надя сайын тунемеш, мураш, кушташ да сўретлаш йōрата, поделкым пырля ыштена. Тўрлō мероприятийыште моштымашыжым терга. Школышто эртыше «Шоу голос» конкурсышто икымше верым сенен налын.

Мальвина ИВАНОВА.
Волжский, Пōтъял.

Милена

Иванова (снимкыште)

Звенигово район 1-ше номеран Красногорский школын кандашымше классыштыже тунемеш.

Районысо исторический форумышто «Тронышто – революционер Петр I» проект пашаж дене икымше верыш лектын.

– Яра жапым пайдалын кучылтман. Мый футболла модам, «Лотос» куштышо группыш коштам, почеламутым, ойлымашым сылнын лудаш тунемам, – оила Милена. Произведенийым артист семын йонгалтараш ўдырым руш йылме да литератур уроком тунуктышо О.А.Савагина тунукта.

Е.ИВАНОВА.

Артист семын

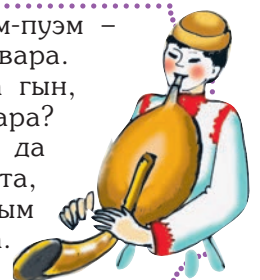
17 - 18

Увер

октябрыште Марий Элыште «Вековой рубеж» регион-влак кокласе кинофестиваль эртаралтеш. Тудо Марий Элан 100 ий теммылан пōлеклалтеш. Танасымашке Марий Эл, Татарстан, Чуваш, Мордва республикла, Москва ола да Эстоний гыч 52 паша пурен. Кызыт фестивалын заочный туржо кая, эн сай паша-влакым ойырат.

Тушто

Пуэм-пуэм – Овара.
Овара гын,
Мо вара?
Овара да
Куштыкта,
Уло капым
Модыкта.

Ончыко, Шарача юнармеец!

фото: Интернет-ресурсы

«Зарница Поволжья – 2019» военно-спортивный модмашын VII окружной финалже Оренбургшто почылтын.

Түрлө препятствиян полосам то куржын, то нушкын эрташышт пернен. Пневматический винтовко гыч дүйкаленит. Строй дене рын коштын ончыктеныт, военно-исторический викториныште шинчымашыштым тергеныт. Икманаш, ик арня жапыште салтак илишым пален налыныт.

Юнармеец-влак «Историйын лаштыкше», «Мемнан сенымашна», «Герой-влак дене мутланымаш», «Курымашлык полкын корныж дене» да моло мероприятийыште лийыныт.

Шарача школын командыже могай сенымаш дене пörтылын – вес номерыште палдарена.

Л.СЕМЕНОВА ямдылен.

2020 ий – Сенымашлан 75 ий.

«Волшебная сила голубого» Конкурс!

«Спасибозавсе.рф» – тиде патриотический шўлышан интернет-проект. Те Кугу Ачамланде сарын ветеранжым, боевой конфликтлаште лийше салтакым, ен-влакым утарышым, пашан ветеранжым, образований да тазалыкым аралыше пашаен-влакым тауштен кертыда. Кузе? Видеоинтервью, фотографий але текст материал – шке ойырыза. Тиде публичный тауштымаш маналтеш.

потока – МОСГАЗ зажигае звёзды» тўнямбал фестиваль кандашымше гана эртаралтеш. Тений тудо Кугу Ачамланде сарыште Сенымылан 75 ий темме лўмеш пōлеклалтын. Кок у номинаций уло – «Патриотическая песня» да «Вечный огонь – Вечная Память». «Патриотическая песня» муро номинацийыште вийым тергаш шонеда гын, йодмашым 30 октябрь марте пуэн шуктыман. 8-18 ияш ўдыр-рвезе-влак ушнен кертыт. «Вечный огонь – Вечная Память» сўрет номинацийышке паша-влакым 1 ноябрь марте колтыман. 7-18 ияш йоча-влакын сўретыштым вучат. Моло уверым stars.mos-gaz.ru, www.mos-gaz.ru сайтлаште ончаш лишеш.

Кугешнена

Василий Гавриловым (снимкыште) Кораксола кундемнан самырык ончыльенжылан шотлена. 2009 ийыште Василий Рязань оласе генерал В.Ф.Маргелов лўмеш гвардейский воздушно-десантный командный училищыш тунемаш пурен. 2014 ийыште самырык офицерым Буряттий Республикын Улан-Уде олаже порын вашлийын.

Выпускникна – старший лейтенант Гаврилов – 11-ше отдельный гвардейский десантный штурм бригадын рото командирын алмаштышыже марте кушкын. 2019 ийыште Псков олаште тўнямбалсе 21 элын армиялаже коклаште моткоч кугу

танасымаш эртаралтын. 9 түрлө танасымаш гочын вончымек, Василий Гавриловым служитлыме воздушно-десантный взводшо сенышыш лектын. Тыгай сенымаш – пўтынь Кораксола кундемлан кугу чап.

Е.ГРИГОРЬЕВА.

Морко район.

Арулыкым эскерена

Сысоево школна Совет Ушем Герой Сергей Романович Суворовын лўмжым нумалеш. Марий-влак коккла гыч тудо Герой лўмым икымше налын. Ме, тунемше-влак, тиддене моткоч кугешнена да герой-землякнам эре шарнена. С.Суворовын бюстшо школ ончылно шога. Тудын воктене ме арулыкым эскерена. Кызыт лышташым ўштына.

Ксюша ОКУНЕВА.
Марий Турек район.

Шуко ача-аван прививке нерген йодышыжо лектеш. Прививкым ышташ кўлеш але уке? Тидын нерген Йошкар-Оласе кумшо номеран йоча поликлиникыште врач-педиатрлан тыршыше Инна Валерьевна САЧЧИКОВА

Тазалык лук

(снимкыште) дене кутырышна.

– Прививке тиде айдемын организмш препа- ратым (вакциным) колтымаш. Тудо иммунитетым пенгыдемдаш полша, черла- ныем дечын арала. Молан ача-ава-влак йочалан привив-

йочасадыште да школышто ревакцинаций (уэш ыштыме вакциным тыге ойлат) лиеш. Южо прививкым кажне лу ий гыч ыштат. Мутлан, дифте- рий да столбняк деч АДС-м вакцин. Тудым эрдыш але калаклу (лопатке) коклаш

Прививке чер деч арала

кым ышташ тореш улыт? Мыйын шонымаште, вакци- нын кўлешлыкше нерген палыдымылан кўра. Прививкым писын шарлыше, кужу жап шуйнышо да нелын эртыше чер дечын аралалташ ыштат. Йочалан кунар ондак прививкым ыштет, пайдаже тунар шукрыак лиеш. Мутлан, прививкым ыштыды- ме йоча коклюш дене черла- на гын, тудым пел ий эмлаш кўлеш, осложнений лийын кертеш. А прививкым ыштык- тыше йоча черлана гынат, организмже черым писын сена. Садлан ача-ава-влаклан прививке деч коранге нер- ген йодмашым возымо деч ончыч сайын шоналтыман.

– *Аза шочмек, икмыняр кече гыч прививкым ыштат, тыге? А йочалан мыняр ияш марте да мыняр прививкым (обяза- тельныйым) ыштыман?*

– Мемнан элыште привив- кым ыштыме национальный календарь уло. Тудым лўмын прививкым ышташлан келыш- тарыме. Календарь почеш тўрлө лўдмашан латкок инфекций дечын аралена. Каласыман, шуко вакцины- жым йоча-влаклан кок ияш марте ыштена. Азан иммуни- тетше начар. Тудын организ- мыш антитела аваж деч кусна, но ситышын огыл. Сандене прививкым азаланак ышташ тўналына. Тыге, йоча- садыш кайымешкыже, имму- нитетше пенгыдем шуэш. Тиддеч лўдман огыл. Вара

ыштат. Сандене мыняр ияш марте прививкым ыштен шуктымо йодышлан чын цифрым каласаш йосс.

– *Прививке осложненийым пуэн кертеш мо?*

– Вакцине-влак поствакцинальный реакцией пуэн кер- тыт. Прививкым ыштыме верыште изиш йошкарга, оварга, температур 38 гра- дус марте кўза гынат, нор- мылан шотлалтеш. Осложнений ден реакция – тиде кок тўрлө умылымаш. Прививкым ыштыме деч вара, вес кечын, медшўжар- влак йочам ончат. Иктаж осложненийым ужыт гын, польшыш пуат, врач деке колтат. Осложнений шуэн лиеда.

– *Манту пробо тиде могай прививке?*

– Манту реакция але вес семын полтыш манына. Тиде прививке огыл. Кидеш про- бым ыштен, организмште туберкулёз палочке инфек- ций улмым але укем ончена. Тудым ик ияш гыч тўналын (кажне ийын) шым ияш марте ыштена. 7-18 ияш марте ДСТ-ым (диаксин тест) терге- на. Пробым 72 шагат гыч висена.

– *Кидышке ыштыме пол- тыш мыняр кугытан лий- шаш, тудым нўрташ лиеш мо?*

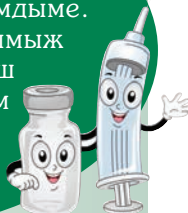
– Пробо отрицательный, сомнительный да положи-

Марий

Элыште грипп деч при- вивкым ышташ тўналыныт.

Тений профилактике прививкым 308100 еглан ышташ палемдыме. Роспотребнадзорын увертарымыж почеш, Марий Эл Республикыш 93904 «Совигрипп» вакциным кугыен-влаклан да 40514 дозо вакциным йоча-влак- лан конденыт.

тельный лийын кертеш. Отрицательный гын, йочан иммунитетше реакция деч вара эше пенгыдем шуын огыл. Сомнительный – 2-4 миллиметр, положительный – 5-15 миллиметр марте. Уколым ыштыме вер (папула) йошкаргыше, изиш пуалше гынат, нормылан шотлалтеш. Папула 15 миллиметр деч кугу лиеш гын, йочам фтизи- атр деке консультацийыш колтена. Фтизиатр – диагно- стикым шындыше да тубер- кулёзым эмлыше врач. Укол олмым нўрташ лиеш. Удыраш огеш лий.

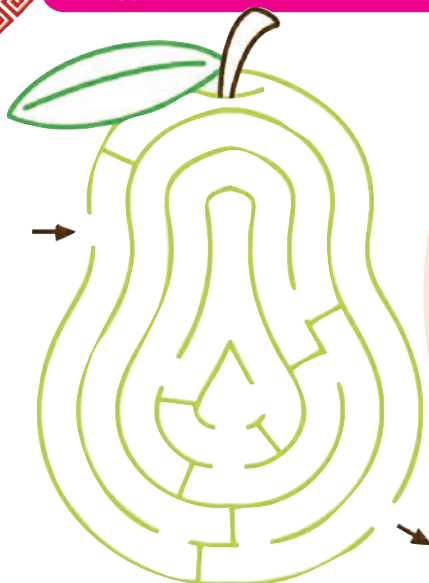
– *Ача-ава-влаклан мом каласеда?*

– Вакцинопрофилактике – йочада-влакым инфекций деч аралыме эн сай йўн. Прививкым ыштыкташ ида лўд. Кокытеланымаш уло гын, врач деч ойым йодса. Вакцине чер дечын шўдў процент аралтышым огеш пу гынат, инфекцийым куштыл- гын да писын сенаш полша.

Е.ИВАНОВА мутланен.

Л
а
б
и
р
и
н
т
ы
м

э
р
т
ы
з
а

Т е н и й
шошым куд
мешак парентгым
шындышна – 80
мешакым погышна!
Шукерте огыл
ешна дене куанен
лукна. Ик кугу
парентгым лүмынак
висен ончышна –
нелытше 1100
грамм лие. А
тыгайжым мяык
мынярым муым!
Кочам ойла:

Парентге пеш шолдыра

Парентге погымо годым могай гына
вожсаскам от уж: изим, кугум.

Мый эн онгайым верештынам. Нуно чылт
лудиге гай койыт. Икте
огыл, кокытат огыл,
икмыняре. Лудиге еш!
Ачаже, аваже да игыже-
влак. Тыгайым ужинда?

Надя ВОЛКОВА.

Шернур, Лажъял.

Авторын фотожо.

«Волькыкет уло – парентгет лиеш, парентгет лиеш –
волькыкым ончет». Кавунымат вольк йөрәтен кочкеш.
А тудыжо посна пасуштына – тич. Ковыштам, кешы-
рым, йошкарушменым шуко погышна. Авам
Татьяна Викентьевна Сошина кияр, помидор
салат банкыла дене подвалым темен.
Пытартышлан ушышкем тыгай шонымаш
тольо: кенезым, шошым
пашам ышташ ит өркане.

Даша СОШИНА.
Морко, Купсола.

Перкан лийже

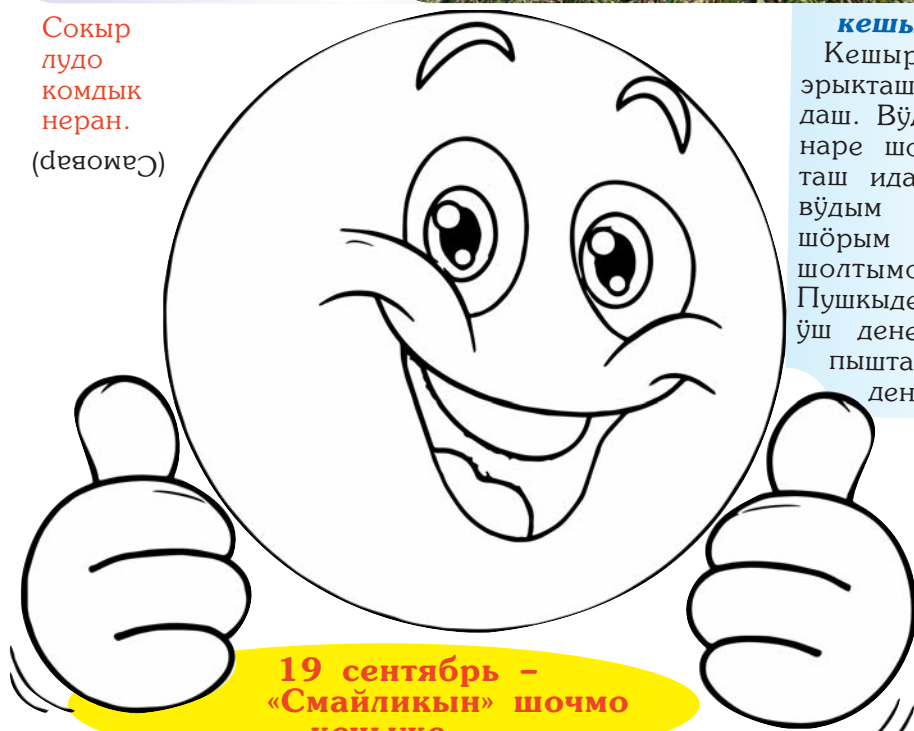
**Парентге да
кешыр немыр (пюре)**

Кешыр ден парентгым
эрыкташ, кубик семын пүчке-
даш. Вүдым пыштен, 40 минут
наре шолташ. Шинчалым пыш-
таш ида мондо. Кўын шумеке,
вүдым кышкалаш да ушкал
шөрым ешарен шураш. Шөр
шолтымо вүдшым кучылташ
лиеш. Пушкыдеммешкыже, иктаж 20
минут ўш дене шураш. Немырым талингаш
пышташ, ужар шоган да укроп
дене сөрастараш.

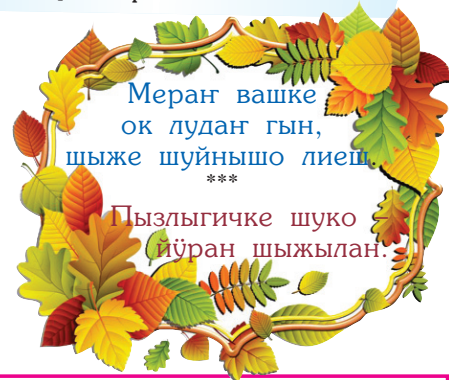
Соқыр
лудо
комдык
неран.

(Самовар)

**19 сентябрь –
«Смайликын» шочмо
кечыже.**

Сүретым чиялте.

Меран вашке
ок лудан гын,
шыже шуйнышо лиеш.
***

Пызлыгичке шуко
ийран шыжылан.

0+ Печатьш пуымо жап – 14-00,
фактически – 13-00

Авторын да редакцийн шонымашышт түрлө лийын кертыт. Серыш-влак мөнгеш огыт колталт. Ак – кутырен келшыме почеш.

Редакцийн да издательн адресше: 424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалыкше урем, 20 (почтовый) Эгерүмбал Амстердам, 1 (фактический).

Индекс: П4696.
Тираж 1150 экз. Заказ
Формат – А-4-8.
Тўн редактор
Л.В.СЕМЕНОВА.

https://vk.com/yamde_lii
<https://ok.ru/yamdelii>
E-mail: yamde_lii@mari-el.ru,
yamde_lii@mail.ru
Сайтын адресше: yamde-lii.pro,
Тел. 8(8362) 45-22-82(факс)

УЧРЕДИТЕЛЬ-ВЛАК: Марий Эл Республикысе культур, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерстве, «Ямде лий» газет» кугыжаныш унитарный казна предприятий.

Газетым редакцийште погымо да верстатлыме, «Марий Эл Республикысе Правительствын типографийже» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийн адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Газетым Массовый коммуникаций сферыште да культур наследийым аралымаште законодательством шуктен шогымым эскерыше Федеральный службн Приволжский федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме.
Номер – ПИ №ФС 18-1999,
2005 ий 10 февральыште пуымо.

Изи ПОНГЫЗО

Конкурс

Сүрөтүм чыялте.

Аня АЛЕКСЕЕВА.
Морко посёлко.

Ульяна ден Кирилл ПАВЛОВМЫТ.
Оршанке, Чирки.

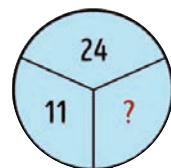
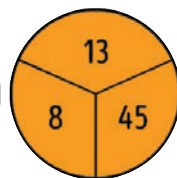
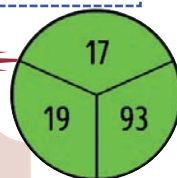

Алеся ВАРАКСИНА.
Параньга, Кугу Пумарий.

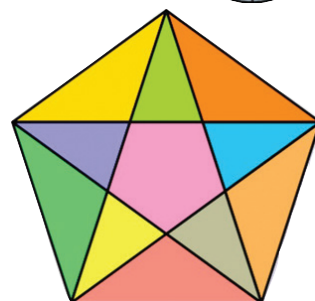
Физкультминутко

Тау чодыралан

Куршым налын кидышкем,
Чодырашке ошкылам.
Вара гарванем вашке,
Кече шыргыжеш мылам.
Теве кож, кугу могай!
Понго шкак шинчаш перна,
Тый от лий гын йолагай,
Пеш вашке темеш куршна.
Икыт, кокыт... лап лиям.
- Тау, - манам чодыралан.
Капкылем таза, виан,
Угыч мөнгө пörтылам.
Н.Д.ИЛЬИНА,
туныктышо.
Волжский, Карай.

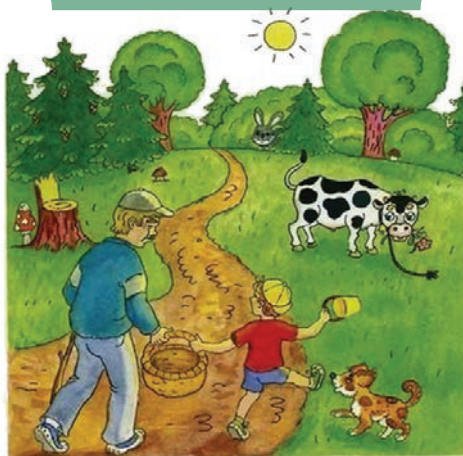

Йодыш олмеш могай цифрым шындеда?

Мыняр треугольником муыда?

Вичу ден кочаже чодыраш понгым погаш каят. Пеленышт Рексик пийышт вашка. Улылсö сүрет-влакым картинкыште кычалза.

Интернетысе сүрет-влакым кучылтмо.

Кова могай түсан шарфым пидеш?